

Raamattu seurakunnassa

Erkki Ranta

STI perustettiin 10 vuotta sitten sen huolen takia, että Jumalan sanan arvovaltaa vastaan käytiin yhä kiihyvää taistelua erityisesti joidenkin yliopistoeksegeettien taholta. Helsingistä lastut lensivät ja ovat lentäneet kirkkomme seurakuntatasolle ja saattaneet hämmennyksiin vakaita kristittyjä. STI:n tehtäväksi nähtiin taistelu raamatullisen ja tunnustuksemme mukaisen uskon puolesta. Tämä taistelu on ennen kaikkea positiivisen vaihtoehdon tarjoamista raamattukriiseissä kamppaileville teologeille ja myös muille opiskelijoille. Tällainen taistelu vaatii jatkuvaa paneutumista Jumalan sanaan sekä historiatiteen menetelmin että hermeneuttisin mietiskelyin. Liberaali raamattukritiikki on kohdattava samalla tasolla kuin se esitetäänkin. Konservatiivisen eksgetiikan (jos nyt tällainen hiukan kömpelö ilmaisu sallitaan) panos onkin ilahduttavasti kasvanut kulu-neina vuosina ja olemme saaneet hyviä, tieteellisestikin päteviä raamatuntutkijoita. Osaltaan siitä saa kiitoksen STI. Jotenkin koen hämmentäväksi kuitenkin sen, että olen tämän juhla-julkaisun kirjoittajien joukossa ainoa seurakuntapappi ja tavallaan koko kirkon uudistuksen keskeisin päämäärä, Raamattu seurakunnassa, on vain yksi teema kirjoitusten joukossa. Ehkä se on “ajan merkki ajoiltaan”, osoitusta siitä, että kirkossa kamppaillaan liiaksi epäoleellisten kysymysten kanssa. Olen kuitenkin toisaalta varma siitä, että myös seurakuntapappien joukossa on paljon niitä, jotka olisivat voineet tuoda panoksensa tähän julkaisuun.

Ilman mitään moitetta julkaisun kirjoittajajoukkoa kohtaan, joka ansaitsee kaiken kiitoksen, olen kuitenkin huolestunut siitä, että tietty Helsinki-syndrooma helposti sumentaa siellä reuna-Suomessa asuvien mieliä. Tuntuu täältä periferiasta ja kuitenkin samalla kirkon syvien rivien keskeltä siltä, että STI:n juhla onkin vain yhdistysten ja niiden edustajien juhlaa. Jotenkin tätä ongelmaa sivuan muuallakin oheisessa kirjoituksesani. Pyrkimystemme ja rukoustemme päämääränä ja pääasiana on ollut kirkon uudistus: *Ecclesia semper reformanda est*, seurakuntaa on aina uudistettava. Kun nyt olen tämän teoksen kirjoittajien joukossa ainoa seurakuntapappi, se voi antaa osittain väärän kuvan ja signaalin STI:n tehtävästä. Olisi peräti murheellista, jos huolta Jumalan sanan arvoval-

lasta kantaisivat enää kirkkomme herätysliikkeet ja yhdistykset. Onneksi niin ei ole! Tällä kirjoituksellani tahdon asettaa sormeni eräisiin kirkolle ja seurakunnille keskeisiin kysymyksiin, joita käsittelen seemiläisen logiikan mukaisesti “rypäleterttuna”. Siinä rypäleet ovat erillisinä ja kuitenkin yhdessä, koska ne riippuvat samasta oksasta. Tuo oksa on kaikkea yhdistävä ja koossa pitävä perusprinsiippi *Sola Scriptura*, jonka ydinsisältönä on *Sola Christus* ja *Sola propter Christum*. Näiden varassa kaikki muu lepää. Yksin Raamattu on seurakunnan ja kristittyjen korkein ohje, jonka nojalla kaikkea muuta on arvosteltava ja Raamatun Herra ja Kuningas on Jeesus Kristus. Kun asetan sormeni noihin kohtiin, huomaa, että samalla kolme sormeani näyttävät suoraan omaan sydämeeni. Emme voi uudistaa kirkkoa ulkopuolisina, emme myöskään eristäytyvinä, bunkkeroituneina tai katkeran mielen vallassa. Todellinen uudistus voi tapahtua vain siellä, missä kolme sormea näyttää omaa sydäntä kohti. “Pelkää kaikista petteureista eniten itseäsi” (Kirkegaard). Jo Vanhan testamentin profeetat Paavalin tavoin lukivat itsensä suurinten syntisten joukkoon: “Voi minua, minä hukun! Minulla on saastaiset huulet, ja saastaiset huulet on kansalla, jonka keskellä elän, ja nyt minun silmäni ovat nähneet Kuninkaan, Herran Sebaotin.” Jes. 6:5.

Haluan osoittaa kirjoituksessani, että kaikissa peruslähtökohdissaan ja –asiakirjoissaan kirkkomme ja seurakuntamme lepäävät noiden perusprinsiippien varassa. Niin kaikki todellinen uudistus kirkossa on paluuta alkulähteille ja niiden syvistä lähteistä ammentamista. Kirkkolaki, pappisvirka ja muut seurakunnan virat, kirkkokäsikirjat, puhumattakaan Kristinopista ja virsikirjasta, kaikki ne ovat syvästi ankkuroidut Yksin Raamattu- ja Yksin Kristus ja Kristuksen tähden-prinsiippien varaan. Muut kirkolliset kirjat, oppikirjat ja julkaisut, saarnat ja opetukset, joko pyrkivät toteuttamaan näitä keskeisiä perusasioita tai poikkeavat niistä joskus vähemmän, joskus enemmän. Kaikki poikkeaminen koituu aina kirkon tappioksi ja lunastettujen sielujen vahingoksi. Valo voi muuttua jopa pimeydeksi. Jotenkin riipaisevasti tämän näkee muuan katolinen kirjailija, johon Juhani Rekola viittaa kolumnissaan (Kotimaa 18.6.-81): “Jos kirkko luopuu sanomasta, ei se ole muuta kuin kone, joka tuottaa myös oman voiteluöljynsä. “ En tiedä, mitä kaikkea tuo kirjailija tarkoitti sanomalla, mutta sama pätee omaan luterilaiseen kirkkoomme. Vielä riipaisevammin hän viittaa siihen, että kristillisessä kirkossa kuitenkin kaikista harhailuista huolimatta luetaan paljon Sanaa ja kaikki sen peruskirjat rakentuvat tuon Sanan ympärille: “Jos mikä tuottaa kunniaa kirkolle, jota jatkuvasti syytetään evankeliumin väärentämisestä, niin se jäärapäisyys, jolla se jatkuvasti julistaa sanomaa, joka tuomitsee sen.” Nyt rypäleisiin, jotka jatkuvasti tuomitsevat meidät ja parhaimmillaan vievät

uudistumiseen. Kaikki uudistumisen lähteet ja lähtökohdat ovat jo olemassa ja keskellämme.

Raamattu – tunnustus – seurakunta

“Suomen evankelis-luterilainen kirkko tunnustaa sitä kristillistä uskoa, joka perustuu Jumalan pyhään sanaan, Vanhan ja Uuden testamentin profeetallisiin ja apostolisiin kirjoihin, ja joka on ilmaistu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa sekä muuttamattomassa Augsburgin tunnustuksessa ja muissa luterilaisen kirkon Yksimielisyyden kirjaan otetuissa tunnustuskirjoissa. Kirkko pitää korkeimpana ohjeenaan sitä tunnustuskirjojen periaatetta, että kaikkea oppia kirkossa on tutkittava ja arvioitava Jumalan pyhän sanan mukaan.” Kirkkojärjestys 1:§1. Kirkkomme lakikirjan peruslähtökohtana on näin Sola Scriptura-periaate. Koko Kirkkolain johtavana periaatteena ja lain sisäisen järjestyksen määrääjänä on Yksin Raamattu-prinsiippi. Se on eduskunnan hyväksyttäväksi lähetettävän Kirkkolain ensimmäisen luvun ensimmäisenä pykälänä, lippulaivana, jonka vanavedessä kaikki muu seuraa. Kirkkojärjestyksen sisäinen järjestys perustuu tähän prinssiippiin. 1. luku: Kirkon tunnustus ja jäsenet. 2. luku: Kirkon pyhät toimitukset. 3. luku: Kristillinen kasvatus ja opetus sekä konfirmaatio. 4. luku: Sielunhoito ja rippi; kirkkokuri; diakonia ja lähetystyö. 5. luku: Pappisvirka ja sen jälkeen muut viranhaltijat ja työntekijät. Sitten vasta seuraavat hallintoasiat yms.

Kaikissa näissä on raamattuperustelu läpäisevänä periaatteena, selkeimmin viidessä alkuluvussa. Saamme samalla kirkon laista selkeän priorisointiperustelun. Priorisoinnissa kysytään, mikä seurakunnan toiminnassa on kaikkein keskeisintä ja luovuttamatonta, mikä säilyy kaikissa olosuhteissa, mistä voidaan karsia, jos pahat päivät tulevat. On merkillepantavaa, että kirkon hiljaisen enemmistön kannalta juuri seurakunnan perustehtävät ovat niitä, joiden tähden kirkossa pysytään. Kirkon sisäpiirien harhailut yleensä tuottavat häpeää kirkolle ja joutuvat myös ulkokehillä olevien hämmennyksen ja hämmästyksen kohteiksi. Siksi tuomion olisi kirkossa aina alettava Herran huoneesta. Kansa tietää, mihin kirkon usko ja toiminta perustuvat ja ovat tarkkoja näkemään ylitsekäymiset. Sieltä kansan syvistä riveistä usein kuulemme myös terveimmän kritiikin ja moraalisen paheksunnan. Tässä mielessä seurakuntapapit ovat kaikkein keskeisimmällä uskon pääpuolustuslinjalla. Heidän työstään kaikkein keskeisin osa tapahtuu juuri tuon kirkon kolmannen kehän, hiljaisen enemmistön keskuudessa. Melkoisen opetuksen takavuosina sai se valistuspappi, joka meni tukkijätkien pariin puhumaan

ihan hyödyllisistä asioista, mutta kierteli suurta pääasiaa. Loihe silloin lausumaan eräs jätkä: “Jos kerran olet pappi, niin ole kanssa, äläkä muuta kuvattele.” Se kokous päättyi siihen. Tämä viekin toiseen rypäleeseen.

Raamattu ja kirkolliset kirjat

“Kirkon pyhissä toimituksissa ja opetuksessa käytettävien kirjojen on oltava tunnustuksen mukaisia.” Kirkkojärjestys 1:§2. Sama vaatimus asetetaan myös kristilliselle kasvatukselle ja opetukselle kodissa ja seurakunnassa (Kirkkojärjestys 3:§1–5). Tämä Sola Scriptura-periaate läpäisee kaikki keskeiset kirkolliset kirjat: Jumalanpalvelusten kirja, Kirkollisten toimitusten kirja, Virsikirja, Katekismus ja Kristinoppi.

Jumalanpalvelusten kirja ja koko kirkkovuosi rakentuvat kokonaan Yksin Raamattu ja Yksin Kristus-periaatteille. Noudatteleehan kirkkovuosi rikkaasti ja rakkaaasti pelastushistoriaa Vapahtajamme syntymästä hänen kärsimykseensä ja ylösnousemukseensa sekä viimeisiin tapahtumiin asti. Samalla siinä tulevat esille kaikki oleelliset kristillisen uskomme perusasiat Jeesuksen opetusten mukaisesti. Vanha testamentti kaikessa rikkaudessaan ja lupauksen sanana uudelle liitolle tulee jumalanpalvelusuudistuksen myötä vielä entistä voimakkaammin esille ja luettavaksi. Nykyisessä käsikirjassa on lähes 600 eri tekstiä sekä Vanhasta että Uudesta testamentista, jokaiselle pyhälle kolmessa vuosikerrassa yhdeksän tekstiä. Uudistuksen myötä raamattuosuus vielä kasvaa niin, että laskujeni mukaan kirkkovuoden kolmessa vuosikerrassa on noin 800 Raamatun tekstiä ja lisäksi lähes 300 introitus- ja antifonikohtaa erityisesti Psalmeista. Hengelliselle uudistukselle ei siis tältä osin ole estettä. Esteet ovat meissä saarnamiehissä ja muissa jumalanpalveluksen toteuttajissa sekä läsnäolevassa seurakunnassa, jos emme valmistaudu etsien, rukoillen ja totellen ja pane jokaisessa kohdassa synnintunnustusta myöten itseämme likoon. Saarnaan palaan vielä muun rypäleen yhteydessä.

Liturgia usein pelastaa jumalanpalveluksen, vaikka saarna olisikin heikko, sillä liturgiassa on Jumalan sanalla majesteettiasema. Tunnettua on, että kommunistisissa valtioissa tukahdutettiin saarnaa ja muuta sananjulistusta, mutta liturgian annettiin olla rauhassa. Niin siitä tuli se Troijan puuhevonen, jonka sisällä kuljetettiin kristillisen uskon keskeistä sisältöä ja näin kristillisen uskon ydintotuudet säilyivät ateistisenkin valtion keskellä. Erityisesti ortodoksinen ja katolinen kirkko kykenivät juuri rikkaan liturgiansa avulla säilyttämään identiteettinsä olosuhteissa, joissa luterilainen kirkko saattoi olla rähmällään vallanpitäjien edessä.

Ilmeisesti nytkin em. Rekolan mainitseman kirjailijan tavoin voimme sanoa kirkolle tuovan jotakin kunniaa huolimatta saarnojen heikkoudesta ja harhaisista opeista ja evankeliumin väärentämisestä “se jääräpäisyys, jolla se (liturgiassa ja kirkkovuoden teksteissä) jatkuvasti julistaa sanomaa, joka tuomitsee sen”. Olkaamme siis edelleen kiitollisia liturgiasta, joka pakottaa niin kylläiset, kylläiset kuin muutkin kylkiäiset kuulemaan ja lukemaan tekstejä, jotka tuomitsevat väärän ja että Pyhä Henki voi siten Kristuksen omasta ottaa ja tuoda esille totuutta, joka tunkeutuu omiin tuntoihin asti ja synnyttää parannusta ja uskoa.

Kirkollisten pyhien toimitusten kirjassa luonnollisesti kaste, kuten ehtoollinenkin, ovat seurakunnan ydintä, näkyvän ja näkymättömän Sanan esilläpitämistä ja julistusta. Niitä ei voi olla ilman Jeesuksen omaa asetuksista ja sen esilletuloa näissä toimituksissa. Myös avioliittoon vihkiminen on käsikirjan pohjalta toimitettuna Jumalan sanaan oleellisesti rakentuvaa. Hautaan siunaamisessa kaikkine siihen liittyvine tapaamisineen ja kokoontumisineen olemme käsikirjan mukaisesti uskomme ydinalueilla. Toimituksissa kylvetty sana ei tyhjänä palaa. Sakramenteissa olemme näkyvän ja näkymättömän sanan toimittajia ja kuitenkin samalla mukana siinä ihmeessä, jossa Pyhä Henki ottaa Kristuksen omasta ja jakaa. Muissa toimituksissa olemme myös ainutlaatuisissa saarnastuoleissa, joista varsinkin hautajaisissa suorastaan odotetaan Jumalan sanan lohdutusta ja Kristuksen ylösnousemuksen tuoman toivon julistusta. Näissä tilanteissa aivan erityisesti kutsumuksemme on koetteilla ja uskollisuutemme Vapahtajalle ja hänen sanalleen perusmotiiveja. Jos näissä petämme kutsumuksemme, se koituu tappioksi myös elämän taitekohdissa oleville kuulijoillemme, joiden palvelijoita olemme Kristuksen lähettiläinä.

Virret ja Kristinoppi ovat säilyttäneet lähes kauttaaltaan Sola Scripturan. Kristinoppimme edellä on Katekismus, joka kautta aikojen on pysynyt muuttumattomana Lutherin lahjana seurakunnille. Kirkkomme siihen liittyvä Kristinoppi on miltei joka kohdassaan jyrkää Jumalan sanaan perustuvaa opetusta, joka lähtee liikkeelle Jumalan ilmoituksesta ja siihen liittyen elämämme kalleimmasta asiasta: “Jumalan ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen tunteminen ja Jumalan lapseksi pääseminen on elämämme kallein asia.” Täytyy vain toivoa ja rukoilla, ettei tekeillä oleva uusi kristinoppi lipsu pois kirkkomme uskon lujalta pohjalta. Ripikoulun oppikirjoissa, jotka perustuvat kristinoppiimme, on jo monessa kohdin jouduttu kalteville pinnoille. Niiden valo ei valitettavasti ole aina yhtä kirkasta kuin Kristinopissamme.

Raamattu ja saarna

“Koska saarna ja opetus muodotavat koko jumalanpalveluksen tärkeimmän ja ylevimmän osan, me haluamme pysyä saarnaamisessa ja sanan harjoituksessa. Koska mikään jp:n eri tehtävistä ei voi olla saarnaamista ja sanan kuulemista arvokkaampi, sanoimmepa sitten mitä tahansa, haluamme saada osamme evankeliumin sanasta. Vaikka yhteinen rukouksemme jp:ssa on myös suuriarvoista, ei se kuitenkaan ole saarnaan verrattavaa, koska rukouksemme valmistaa tietä maasta taivaaseen ja kysymys on meidän omasta työstämme. Mutta kun me saarnaamme ja kuulemme sanaa, saamme silmillämme ja korvillamme havaita Jumalan tekevän työtä meidän edestämme.. Messussa on tarpeen, että olemme mukana sydämellämmekin. Ja silloin olemme mukana, jos harjoitamme uskoa sydämessämme.. Saarnassa ei tulisi olla muuta kuin tämän liiton julistamista (Luther viittaa ehtoollisen asetussanoihin “uusi, iankaikkinen liitto minun veressäni”). Mutta kuka voi sitä kuulla, kun sitä ei kukaan saarnaa! Eivätkä ne, joiden sitä tulisi saarnata, tiedä sitä itsekään. Siksi saarnat harhailevat kaikenlaisissa hyödyttömissä saduissa ja niin Kristus unohdetaan.” Näin kirjoitti Luther.

Saarna on kriisissä. Luin juuri jostakin Kari Rydmanin ajatuksen, että “jp:n heikoin osa on saarna”. Nähtävästi emme sitä kirkossa usko, vaikka sen ne sanovat, jotka ovat “tuotteidemme kuluttajia”. Nykyisessä uudistusprosessissa puhutaan yleviä saarnasta (ks. käsikirjakomitean perusteluosaa). Pelkään vain pahaa, että saarna on jäämässä jalkoihin. Eikä vain saarna, vaan kaikki opetus ja julistus. Olemme jo pitkään eläneet uutta valistuksen aikaa kirkossamme ja seurakunnissamme. Mehiläishoidon eli melittologian tilalle on nyt tullut vain kaikenlainen seksivalistus, kalatieteen eli ikhtyologian sijaan saamme kuulla hienoja esityksiä verkostoitumisen autuudesta ja laaja-alaisuudesta, perunanviljelyn ja koskenperkauksen opettamisen sijaan papit ovat nyt eteviä terapeutteja ja sosiologeja. Tämä ei tietenkään ole koko kuva, mutta julkisuuteen pääseviltä papeilta odotetaan toisenlaisia avuja kuin pitäytymistä Jumalan sanaan ja siitä nousevaa syvällistä julistusta. Kirkkomme tiedottajat harjoittavat tässä melkoista eklektisyyttä ja antavat siten myös väärän kuvan sananjulistuksen tasosta seurakunnissa.

Nythän olemme siis tulleet koko STI:n perustamisen perussyihin. Saarnan ja koko muun julistuksen ja opetuksen kriisi on pohjimmaltaan raamattukriisi. C.S. Lewis kuvasi tätä tilannetta osuvasti Entisen ateistin kristillisissä esseissään: “Oli aika, jolloin maallikko pyrki kätkemään sen tosiasian, että hän uskoi paljon vähemmän kuin kirkkoherra; nyt hän

yrittää salata sitä, että hän uskoo paljon enemmän. On hämmentävää olla lähetystyöntekijä oman kirkkonsa pappien piirissä. Minulla on kuitenkin kauhistuttava tunne, että ellei sellaiseen lähetystyöhön pian ryhdytä, Englannin (Suomen?) kirkon tuleva historia on todennäköisesti lyhyt.” On hämmentävää myös se tosiasia, että sekä STI:n piirissä että erityisesti jyrkempää linjaa edustavien taholla voittopuolisesti negatiivisiin näkökohtiin keskittyvä arviointi asiakirjasta “Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista” kuitenkin käytäntöön sovellettuna ja sen mukaan julistaminen merkitsisivät huomattavaa tason nousua seurakunnissamme. Tämän julistuksen kohdalla osoittaa yksi sormi kohti katolista kirkkoa, joka tässä julistuksessa on astunut monta askelta kohti uskonpuhdistuksen perusaarteita, vaikka vielä jääkin paljon kysymyksiä. Kolme sormea osoittaa meitä itseämme koht: Luterilaisessa kirkossa olemme monilta osin kauas poikenneet ihanimmasta aarteestamme, jumalattoman vanhurskauttamisen opista ja sen mukaisesta elämästä. Olisi aika myös kirkon uudistukselle tärkeiden herätysliikkeiden ja yhdistysten nousta uneliaisuudesta, jossa keskitytään lähinnä oman liikkeen aseman ja asemien säilyttämiseen, katsoa, missä ollaan menossa kirkossamme ja lähteä sanan kanssa ulos kirkon avariin holveihin. Ei ole mitään syytä valaa pessimismiiä, sillä kyllä Kristuksen pyhä evankeliumi on kilpailukykyinen, vaikka kuinka paljon olisi hämäämiehiä liikkeellä. Kyllähän me lopputuloksen tiedämme, kun katselemme sitä Ilmestyskirjan 7:9–10:n valossa. Mikä toinen yhteisö voi näyttää sellaista voittoa, jossa vähäisilläkin panoksilla saadaan tuhatkertaisia voittoja!

Jatkan nyt tässä rypäleessä kuitenkin Lutherin ajatuksilla Saksan porimestareille ja neuvosherroille. Hän tunsu syvää huolta saarnan tasosta omissa aseurakunnissaan ja näki kriisin syynä Raamatun alkukielten opiskelemisen laiminlyömisen. Sama olkoon huoli meillä ja STI näyttäköön siinä tietä vieläkin voimallisemmin kohti valoisaa huomista. Laiminlyöntien takana on tietysti valtion yliopiston uusi koulutuspolitiikka, mutta sen takana ounastelen raamattukriisiä, joka alkaa kantaa jo tässäkin huonoa hedelmää. Oikeastaan luterilaisessa kirkossa tulisi papin erottaa maallikosta viime kädessä se, että hän kykenee lukemaan ja tutkimaan Raamattua heprean ja kreikan kielillä. Mikään ordinaatio ei tuo häviämätöntä luonnetta, mutta jos se liittyy pappiskandidaatin syvälyiseen raamatuntuntemukseen ja vilpittömään haluun täyttää pappislupauksen yleviä periaatteita, silloin vihkimys on piste i:n päälle. On syytä lukea Kirkkojärjestyksen 5: §6: “Minä N.N. lupaan kaikkitietävän Jumalan edessä, että toimittaessani pappisvirkaa, jonka olen valmis ottamaan vastaan, tahdon pysyä Jumalan pyhässä sanassa ja siihen perustuvassa evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksessa. En julkisesti julista tai

levitä enkä salaisesti edistä tai suosi sitä vastaan sotivia oppeja. Tahdon myös oikein julistaa Jumalan sanaa ja jakaa pyhiä sakramentteja Kristuksen asetuksen mukaan. Tahdon noudattaa kirkon lakia ja järjestystä sekä palvella alttiisti seurakuntaa ja sanankuulijoita. Kaikkea tätä tahdon noudattaa niin, että voin vastata siitä Jumalan ja ihmisten edessä. Tähän Jumala minua auttakoon.”

Ja nyt Lutherin ajatuksia em. teoksesta: “Yhtä rakas kuin evankeliumi on meille, yhtä suuresti on meidän pidettävä kiinni kielistä. Sillä ei Jumala turhaan ole antanut kirjoittaa Raamattua vain noilla kahdella kielellä (heprea ja kreikka).. Sanottakoon suoraan, ettemme voi säilyttää evankeliumia ilman kieliä. Kielet ovat ne tupet, joihin Hengen miekka on pistetty. Ne ovat se lipas, jossa tätä aarretta kannetaan. Ne ovat se astia, johon tämä juoma on pantu.. Heti apostolien ajan jälkeen, kun kielitaito hävisi, taantuivat myös evankeliumi ja usko kristikunnassa yhä enemmän.. Koska kielet nyt ovat päässeet etualalle, niin ne tuovat mukanaan sellaisen valon ja saavat aikaan niin suuria asioita, että koko maailman täytyy ihastellen tunnustaa, että meillä on evankeliumi miltei yhtä kirkkaana ja puhtaana kuin se oli apostoleilla..”

Vähän myöhemmin Luther siirtyy puhumaan maallikko- ja pappisviran saarnan eroavuuksista: “On aivan eri asia olla yksinkertainen uskon saarnaaja kuin olla Raamatun selittäjä eli profeetta, kuten Paavali sitä nimittää. Yksinkertaisella saarnaajalla on todellakin käännöksinä niin paljon selviä raamatunlauseita ja tekstejä, että hän voi ymmärtää ja opettaa Kristusta, elää pyhästi ja opettaa toisille. Mutta Raamattua selittämään ja toimimaan itsenäisesti sekä taistelemaan niitä vastaan, jotka tulkitsevat Raamattua väärin, hän on liian heikko; sitä ei voi tehdä ilman kielitaitoa. Kristikunnassa täytyy kuitenkin aina olla sellaisia profeettoja, jotka tutkivat ja selittävät Raamattua ja pystyvät siitä kiistelemäänkin, eikä tällöin riitä yksinomaan pyhä elämä ja oikein opettaminen. Sen tähden ovat kielet aivan ehdottoman välttämättömiä kristikunnassa.. Saarnaaja tai opettaja voi hyvinkin lukea Raamattua, aivan mielensä mukaan.. Mutta jos on arvosteltava, niin täytyy osata kieliä, muuten siitä ei tule mitään. Vaikka siis yksinkertaiset saarnaajat ilman kielitaitoa voivatkin saarnata uskoa ja evankeliumia, niin käy se kuitenkin huonosti ja heikosti, ja lopulta siihen väsyttään ja aivan kyllästyttään. Mutta jos osataan kieliä, silloin on saarnassa tuoreutta ja voimaa, tunkeudutaan Raamatun syvyyksiin asti ja usko esiintyy aina uutena, yhä uusien sanojen ja töiden valaisemana..Perkele ei välitä niin paljon minun hengestäni kuin puheestani ja kynästäni, milloin ne käsittelevät Raamattua.. Pyhä Raamattu ja kielet tekevät hänelle maailman liian ahtaaksi ja tuottavat hänelle vahinkoa hänen valtakunnassaan.”

Saarnan ja julistuksen kriisistä on vain yksi tie ulos ja eteenpäin: paluu alkulähteille uskonpuhdistuksen hengessä. Itse asiassa kaikki kirkkomme perusteokset suorastaan tähtäävät tähän, kuten edellä olen halunnut osoittaa. Esteitä uudistukselle kirkossamme ei ole perusteissa vaan oma heikkoutemme ja sisäinen luopumuksemme. Jos julistamme ja elämme kirkon tunnustuksen ja peruskirjojen mukaan, emme voi paljon harhautua. Koskaan en ole kokenut seurakunnassa enkä missään kirkon perusrakenteissa esteitä Jumalan sanan julistukselle, vaikka kirkkomme käytännöissä onkin paljon asioita, joiden pitäisi varmaan olla toisin. Aina poikkeamistani, vaikenemistani ja horjumistani syinä ovat olleet oma heikkous, pelkuruuden henki ja valvomattomuus. Kirkkomme perusteet ovat rypäleitä, jotka voivat menettää mehunsa ja kuivua rusinoiksi tai mankeloinnissa ja kuurnan poljennassa niistä voi tulla pelkkiä repaleita vailla ehjiä kuoriakin.

Vanhan sananpalvelijan neuvoja

Tehdäkseni omalta osaltani jotakin saarnan kriisistä päästäksemme olen julkaissut Luukas-kommentaarini. Siinä erityisellä tavalla etsitään saarnan ja muun julistuksen ja opetuksen juuria alkulähteiltä Lutherin neuvon mukaan. Toivoisin, että tämä monin tavoin vajavainen työni innostaisi muitakin pappisveljiä tähän vaivalloiseen, mutta monin tavoin palkitsevaan ponnisteluun “tietäen, ettei teidän vaivannäköne ole turha Herrassa”. Emme kaipaa niinkään akateemisia opinnäytteitä, niitäkään laimnlyömättä, kuin käytännön julistus- ja opetustyötä palvelevaa kirjallisuutta, joka ammentaa sanan alkulähteiltä siten kuin Luther neuvosherroille ja muille mielipideisännille kirjoitti. Jokaiselle pappiskandidaatille annan säilytettäväksi ja jatkuvaan käyttöön Vanhan sananpalvelijan neuvoja saarnan valmistajille. Ennen kirkkojemme sakasteissakin säilytetyssä ohjeessa on kaikki oleellinen sanottu saarnaajille ja opettajille:

“ Sinä Herran palvelija. Sinä seisot palvelemassa kaikinäkevää Jumalaa, joka katsoo sydämeen, sentähden pue itsesi sisälliseen kaunistukseen. Nouda rukouksessa voimaa, sillä virka on Herran ja sinä vain heikko saviastia. Totuus hallitkoon huuliasi, sillä niiden on säilytettävä oppi. Rakkaus ohjatkoon sydäntäsi, sillä sinä olet sanansaattaja. Alttius varustakoon sielusi, sillä sinä kuljet kaikkein suurimman Herran asioilla. Katkeruus älköön sammuttako intoasi, sillä sinä olet

paimen etkä herra. Omanvoiton pyyntö älköön koskaan saastuttako tehtäviäsi, sillä ei sovi, että sielunhoito on työskenteleä alhaisen voiton saavuttamiseksi. Toivottomuus älköön sinua koskaan masentako, sillä Herra antaa kasvun. Julista sanaa lyhentämättömässä järjestyksessä, niin että

Avaat tietämättömien silmät
Herätät nukkuvan hänen väärästä varmuudestaan,
Riistät kerskurilta hänen valheverhonsa,
Nostat pois raskautettujen taakat,
Sillä Jumala tahtoo, ettei kukaan hukkuisi

Valmista jokainen saarna niin kuin se olisi sekä sinulle että kuulijoille viimeinen. Jokaisessa ripissä ripitä oma sydämesi, sillä niin vahvistat itseäsi arnessa. Jakaessasi ehtoollista älä ole vain välikappale, vaan samalla armon aarteitten hengellinen osanottaja. Vapahtajan paimensydän olkoon esikuvasi virassa, ilosi kuorman alla, puolustuksesi tilinteon hetkenä. Sanasi olkoot autuuden siemen, vaelluksesi tienviittana muille. Rukouksesi saatanan häviö, kuolemasi uskollisen palvelijan lähtö täältä Herransa iloon.”

Augustinus asetti saarnalle kolme tavoitetta, jotka voidaan ilmaista erään valtakunnallisen lehden toimittajan sanoin: opettaminen, liikuttaminen ja ilahduttaminen. Augustinus ilmaisi tavoitteet kolmella latinan verbillä tähän tapaan: *delectare* (ilahduttaa, viehättää), *deflectare* (taivutella) ja *delegare* (delegoida, antaa tehtäviä). Homileettisen Kansankommentaariumme suunnittelussa 20 vuotta sitten käytimme vertauskuvana ”Pystykorvan” purkamista ja jälleen taistelukuntoon kokoamista. Raamatun teksti on ensin analysoitava ja tarkkaan tutkittava hyödyllisten apuneuvojen avulla (sanakirjat, hyvät kommentaarit) ja sitten koottava jälleen ”taistelukuntoon”. Viikon evankeliumitekstin huolellinen tutkiminen ja sen äärellä kamppailu ja rukous antaa aineksia koko tulevan viikon tehtäviin. Valitettavasti me vain usein tyydymme lauantaisaarnoihin, kun pitäisi olla maanantaisaarnoja käyttääkseni Tapio Lampisen sanoja. Pinnallisella valmistelulla tekstistä tulee helposti vain ”kiitorata, josta otetaan lähtökiihdytys ja nousee sen jälkeen omiin korkeuksiin” (oikeastaan pudottaudutaan aikamme pintakasvillisuuden pöheikköihin), kuten Jussi Talasniemi joskus teologipäivillä osuvasti kuvasi.

Kun me papit käytämme meille annettuja mahdollisuuksia valmistautuessamme sanan ja sakramenttien jakajiksi, saamme itsekin elää rikkaasti kirkkomme perusaarteiston parissa. ”Kirkon kallein aarre on Kristuksen pyhä evankeliumi”, sanoi Luther yhdessä teeseistään. Martin

Lönnebon Homiletik antaa paljon eväitä saarnanvalmistajille. Neljällä “haravan piikillä” voimme käydä lävitse saarna- tai opetustekstiämme. Nämä ovat neljä analyysia: eksegeettinen (tekstin termit, scopukset, konteksti, muoto ym), dogmaattinen (tekstissä esiintyvät kolminaisuusoppi, antropologia, ekklesiologia, luominen, lunastus, pyhitys, sakramentit, kääntymys, kuolema, eskatologia ym), liturginen (kirkkovuosi, Jeesuksen elämän historia = varsinainen kirkkovuotemme sancta sanctorum) ja pastoraalinen analyysi (sillan rakentamista nykyaikaan, laki ja evankeliumi, pareneesi, ihmisten, ei saarnan pelastamista, “maaperän” erilaisuuden huomioon ottaminen, erilaiset saarnatilanteet päiväkirkoista kärkejäsaarnoihin ja koululaiskirkkoihin). Saarnaajan on hyvä muistaa Pascalin ajatusta: “On vain kolmenlaisia ihmisiä, niitä, jotka ovat jo löytäneet Jumalan ja nyt palvelevat häntä, niitä, jotka etsivät Häntä ja niitä, jotka eivät ole löytäneet eivätkä etsi.” Kirkon on oltava paikka, jollaista korealainen nainen etsi kolkuttaessaan kirkon ovea ja kysyessä: “Onko tämä paikka, jossa hoidetaan särkyneitä sydämiä.”

Raamattu ja opetus

Jos käytämme hyväksemme kirkkovuoden suomia mahdollisuuksia, raamattuopetus voi läpäistä kaikkea seurakunnan viikottaista toimintaa lähetys- ja diakoniapiireistä päivänavauksiin kouluissa ja muihin tapahtumiin. Pyhäkoulut ja päiväkerhot rakentavatkin toimintaansa melko pitkälle kirkkovuoden tekstien ja sanoman mukaan. Maaseudulla kevätkauden kinkerikierrokseen ovat aina kuuluneet kristinopin ja Raamatun opettaminen. Tässä suhteessa kaupunkiseurakunnat ovat köyhempiä.

Mikäli siis papit huolella valmistautuvat saarnoihinsa, he siinä ohessa saavat paljon materiaalia, jota voi käyttää koko viikon tapahtumissa. Kirkolliset toimitukset ovat jo itsessään sellaisia rypäleitä, että ne tiukuvat elämää, kunhan valmistaudumme niihin rukouksen hengessä ja uskollisina käsikirjan hengelle. Valitettavasti joskus pilaamme mahdollisuuksia evankeliumin julistamiseen näissä puitteissa tyytyessämme vailla riittävää keskittymistä rutiinisuuksiin. Se hämmentää sekä seurakuntaa että vie lopulta papiltakin motivaation ja evankeliumin ilon. Silloin rypäleestä on tullut pelkkä rusina.

Olen huolissani kuitenkin raamattuopetuksen nykyisestä tilasta. Lyhytjänteisyys ja vaihtelunetsintä on tehnyt monista seurakunnan aktiiveista “maistelijoina”, jotka kuljeksivat “pyörteissä seurakuntahuvien” etsien milloin mistäkin sameasta lähteestä sielullisia makupaloja ja laiminlyövät oman seurakunnan opetuksen. On turhauttavaa valmistaa ja pitää

raamattuluentoja, jos “joukkomme harmaunut harvaksi käy”. Se vie kyllä paimenen myös itsetutkisteluun ja herätyksen kaipuuseen. Mutta kyllä pinnallisuus ja sitoutumisen puute on vallannut myös syviä kristittyjen rivejä. Lie ollut paljon totta tuomiorovasti K. H. Seppälän sanassa seurakunnalleen aikanaan: Jos virittäisin nuoran saarnastuolista urkuparvelle ja ilmoittaisin, että ensi pyhänä pappi esittää nuorallakävelyä, kyllä olisi paljon seurakuntaa koolla. Sensaatiot vetävät! Mutta mihin sellainen vie muuhun kuin tunnetilan latteutumiseen ja sisäisen elämän tyhjentymiseen.. Uskon, että myös tänä privatismin aikana kannattaa vain uskollisesti saarnata ja opettaa Jumalan sanaa. Pyhä Henki on kuin kyyhkynen, arka lintu, joka laskeutuu vain Karitsan päälle. Kristuksen omasta hän ottaa ja jakaa meille (Joh.16).

Kun valistuksen aika on mennyt tarpeeksi pitkälle, voi tapahtua vielä samaa kuin Martti Ruuth kirjoitti teoksessaan Aabraham Achreniuksesta: “Ja papeilla olivat taloudelliset tutkimukset olleet usein erityisen harrastuksen esineenä.. Yliopistojen opinnoissa ja koulujenkaan opetuksessa ei teologinen tiede ole enää johdossa ja kaiken keskuksena. Ja tämä syrjäytyks ei koskenut ainoastaan teologiaa, vaan myös uskonnollista harrastusta ja elämää yleensä. Ja mikäli uskonnollista elämää säilyy, niin se on enimmäkseen uuden valistussuuntaisen yksipuolisen intellektualismin ja utilitaristisen moralismin näivettämää.. Niin hyvin tuo järkiperäinen uskonnollisuus ja teologia kuin kangistunut vanha ortodoksisen perinnön pohjalla elävä uskonnollisuus kumpikin osoittautuivat varsin vähässä määrin pystyvänsä uskonnon asiaa puoltamaan. Samoin ne olivat varsin kykenemättömät käsittämään ja vielä vähemmän hoitamaan ja kasvatamaan sitä syvää, joskin hämärästi tajuttua uskonnollista kaipuuta, mikä tyydyttämättömänä ja kuin uinuen piili syvällä kansan sielussa. Ja juuri tuohon aikaan puhkeaa tuo kansan sielussa hautunut omakohtaisen uskonnollisen elämän tarve esiin. Se purkautuu esiin rajusti..kuin väkevä luonnonvoima, mikä kauvan kestäneestä puristuksestaan vihdoin pääsee koko patoutuneella voimallaan silmittömästi purkautumaan.. Leimahdettuaan ilmieliekkiin Lounais-Suomen yhdessä kolkassa sieltä sitten kulovalkeana kiihtyy ja leviää pitäjä pitäjältä Varsinais-Suomesta Satakuntaan .. Hämeeseen.. kauas Pohjanmaalle, milloin loimuten.. milloin taas tynempänä palaen tai toisin ajoin vain kytemällä hehkuen..” (Osa I, s.118–120).

Nyt kannattaa myös lukea Kiuruveden herätyksistä 1880-luvulla ikävöidessämme uusia herätyksiä rakkaan kirkkomme ja kansamme pariin ja kokiessamme, miten erilaiset pintailmiöt ja sielulliset tunneliikahdukset nyt tahtovat käydä herätyksistä, vaikka ne eivät useinkaan johda todelliseen elämän uudistukseen: “Jos tahdotaan luoda kuvaa

1880-luvun herätyksen luonteesta Kiuruvedellä ja yleensä Pohjois-Savossa, täytyy käyttää hyvin laajaa väriasteikkoa. Herätysliikkeen tavan alkuvoimaisuus rikkoo kaikki teoreettiset kaavailut. Me saatamme löytää (siinä) melkeinpä kaikki eri vivahteet, mitä Suomen herännäisyyden vuosistaisessa historiassa on eri aikoina herätyksiin nähden esiintynyt. Siellä nähdään 1600-luvun lopun hurmosherännäisyyden melkeinpä kouristuksentapaista elämänmerkkien ilmestymistä siinä, missä kulema oli ennen vallinnut.. Paljon on myös Abraham Achreniuksen ja hänen hengenheimolaistensa osittain harhailevaa, mutta samalla palavaa ja määrätietoista kurottautumista ojennettua elämänmaljaa kohti. Siellä oli Paavo Ruotsalaisen kipujen alaista armon janoa ja herpaantumaton Kristuksen sisäisen tunnon etsimistä. Olisipa Henrik Renqvistkin löytänyt osatovereitaan, jotka kuluttivat polvensa verille huutaessaan armon muruja rikkaan Herran pöydältä. Ja oli siellä myös Niilo Kustaa Malmbergin tapaisia voimakkaita miehiä ja lujia naisia, joiden sydämet särjettiin huutamaan kokoojansa puoleen. Vilhelmi Malmivaara sanoo (niistä puhuessaan), että ne olivat joskus äkillistä murtumista ja joskus hiljaista kasvamista, mutta lopputarkoituksena oli aina sama: Kristuksen kuvan murtautuminen näkyviin siellä, missä ennen oli havaittu vain vanhan ihmisen kuolleet kasvot..” (Kares, Heränneen kansan vaellus I, 86-87). Tietty valistuksen tai kuivan ortodoksian henki lie vallannut jo niidenkin mieliä, jotka kuitenkin kaipaavat herätystä ja laulavat: “Ah, vuodata Herra jo Henkesi, ja herätä nuoriso Suomen, Suo maahamme kaivattu huomen.” Psykologian ja sosiologian keinoin samalla vesitämmme evankeliumia.

Muutamia raakileita rypäleiden toivossa

Vanhojen herätysliikkeiden kehitys on usein 3 R:n tie: raakile, rypäle, rusina. STI:n on nyt kymmenvuotisen taipaleensa paalulla hyvä miettiä, ovatko alkuajan raakileet kypsyneet rypäleiksi vai onko niistä jo tullut peräti rusinoita. Rusinatkin ovat kyllä hyvä mauste, antavat nopeasti lisäenergiaa ja pitävät ruoansulatusta kunnossa kuitupitoisuutensa vuoksi, mutta niissä ei ole elämän mehua. STI:n varsinainen kutsumus on ollut tuoda raikkaita näköaloja teologiseen opetukseen sekä yliopistoa että kirkkoa silmälläpitäen. Papiksi valmistuvat tarvitsevat lujan teologisen ja raamatullisen pohjan työhönsä. Tieteen tasolla on ollut kipeä tarve tuoda varsinkin eksegeettiseen opetukseen oikaisua. Yksipuolinen ja usein positivismin lähtökohdista ammentava eksegetiikka hämmentää mieliä ja himmentää näköaloja. Tämä ei tietenkään ole koko totuus esim.

Helsingin teologisesta tiedekunnasta. Onhan siellä myös kelpo opettajia, joukossa joku eksegeettikin. Suuri ongelma tosin on tiedekunnan suuruus ja hengellisen hoidon puute. Aivan välttämätöntä on, että opiskelijoita ohjataan kristillisiin opiskelijajärjestöihin ja seurakuntiin. Tässä on myös eräs STI:n tehtävä, ei vain itse tarjota hengellistä kotia vaan myös opastaa sellaisiin. Käsitykseni mukaan kuitenkin akteeminen sivistys on välttämätön erityisesti papistolle ajatellen jo pelkästään Raamatun alkukielten opiskelua. Nykytilanteessa STI:llä tuskin on resursseja ruveta papiston kouluttajaksi muulla tavoin kuin olemalla teologisen tiedekunnan kyljessä positiivisilla panoksilla ja myös aina tarvittaessa raikkaalla ja terävällä kriittisyydellä. Emmehän silti tiedä, mihin Herra meitä kutsuu ensi vuosituhannella. Soitellen ei voi sotaan lähteä vaan valvoen ja rukoillen ja samalla pasuunan on annettava selvä ääni myös taisteluun, kun siihen kutsutaan.

Insituutti on voinut käsitykseni mukaan jopa osin kiitettävällä tavalla lähteä raamattukeskustelun pyörteisiin ja tuottanut hyviä luentosarjoja, kirjallisuutta ja myös käytännön opetusta alkukielten ja arkeologian rikkauksiin. Vain positiivisista lähtökohdista voidaan käydä hedelmällistä keskustelua raamattutieteen alueella. Esitetyt väitteet on kyettävä kohtaamaan samalla tasolla, huonon eksgetiikan sijaan tuotettava hyvää eksegetiikkaa. On ilahduttavaa, että meillä tällä hetkellä on useita raamatuntutkijoita, jotka kykenevät kamppailemaan opponenttiansa kanssa tieteellisen tutkimuksen foorumeilla. Tässä on päästy raakileasteelta jo monin osin rypäleasteelle ja varmaan kaunista satoakin saatu korjata. Täytyy vain toivoa, ettei Helsinki-syndrooma saa otetta ja Hengessä aloitettua Helsingissä lopeteta. Tässä Instituutti tarvitsee vahvoja taustajoukkoja, jotka pitävät rukouksen kädet koholla. Näin pääsenkin erääseen STI:n ongelmakohtaan, joka on vielä raakile.

Yhteys kansankirkkoon ja kehä kolmosen pohjoispuolella olevaan vielä rikkaastikin sykkivään hengelliseen elämään on käsitykseni mukaan aivan liian heikkoa STI:ssä. Jostakin syystä pääkaupungin ilmapiiri ja sekavuus tarttuu liikaa niihinkin, jotka vielä valvovat ja kamppailevat ainakin periaatteessa “elävän kirkon puolesta kuollutta kirkkoa vastaan”. Olen joskus puolileikilläni maininnut kirkolliskokouksessakin, että Helsingin seutua varten tarvittaisiin varmaan oma kirkkolaki, etteivät pääkaupunkiseudun ongelmat liikaa värittäisi ja virittäisi ilmapiiriä kirkossamme. Useimmat aloitteet lähtevät sieltä, jotkut hyviä, useimmat sellaisia, että ne onneksi ammutaan alas. Toivoisin, että STI nykyistä enemmän suuntaisi tulevana vuosina katsettaan paikallisten seurakuntien suuntaan kaikkialla Suomessa. Sieltä voivat tulla uudet resurssit ja siellä voidaan pitää esillä nyt laiminlyötyä pappiskutsumusta. Naispappeuden

pelossa liian monet kirkon herätysliikkeet ja järjestöt ovat käpertymässä ja jopa bunkkeroitumassa omien joukkojensa hoitajiksi samalla, kun missionäärinen dynamis on jäänyt sivuun. Kyselen, onko ainoa tie virkaongelman ratkaisuksi toisen asteen eristäytyminen, josta meitä jo 1960-luvun alussa varoitteli silloinen IFES:n pääsihteeri C. S. Woods muualta maailmasta tulevien esimerkkien valossa. Lopputulos separaatiosta ei kirkkohistorian valossa ole tainnut koskaan olla mairitteleva. Siinä ei kannattaisi marttyyrikruunua tavoitella. Muroman neuvon mukaan on syytä pyrkiä kirkon avariin holveihin eikä oman ahtaan mielen viemänä tyytyä ahtaisiin komeroihin. Edellä olen pyrkinyt osoittamaan, että kirkon perusteet ovat sittenkin vielä lujat vaikka käytännön tasolla onkin monenlaista harhailua. Sellaisestahan ei ole vapaa mikään muukaan kirkko tai hengellinen liike. Emme kai halua jättää kenttää niiden käsiin, jotka käsityksemme mukaan vievät kirkkolaivaa harhaan? Nyt on positiivisen ja Jumalan sanan lupauksiin perustuvan optimistisen työn aika.

Toivon siis, että STI:n seuraava uusi työntekijä olisi henkilö, joka erityisesti voisi keskittyä kirkon kentällä työskentelyyn. Eero Junkkaala on kyllä tehnyt tässä kiitettävää työtä, mutta pääsihteerin työ ei anna mahdollisuuksia kovin laajaan "kenttätyöhön". Kannattaisi käydä läpi kirkon seurakuntia, tarjota niihin raamattuluentoja ja esitellä STI:n työtä sekä kutsua myös nuoria miehiä kirkon työhön. Nythän naiset ovat suurena enemmistönä teologian opiskelussa. Se ei ole heille häpeäksi, mutta kyllä miesten kaikkoaminen papiksi aikovien keskuudesta on hälyttävä merkki ja miesten heikkoutta. Käytännön seurakuntatasollahan naiset kantavat niin lähetyksen kuin diakonianakin vastuun. On murheelista, jos Jumalan kutsun saaneet miehet sekundäärisistä syistä pakenevat vastuuta ja panevat päänsä pensaaseen. Toistan vielä: kyllä virkakäytöksen kohtaamiseen täytyy löytää muu tie kuin separaatio. Olemme kuitenkin lopulta jokainen yksilöinä vastuussa Herralle siitä, miten olemme leiviskämme käyttäneet, olimme miehiä tai naisia. Lukkiutuneet asetelmat puolin ja toisin eivät johda hyvään tulokseen.

Vielä eräästä raakileesta, jota STI voisi kypsyttää rypäleeksi ja samalla avata ovia laajemmille foorumeille. Olen tässä asiassa tehnyt lukuisia aloitteita ja parhaillaankin asia on menossa kirkossa eteenpäin, ehkä laihoin tuloksin. Kristillisen kirkon apologia ja dialogi on meillä lapsen kengissä. Mielestäni STI voisi olla "saattoa johtamassa" ja viedä tätä asiaa kirkossa ja seurakuntatasolla eteenpäin. Toivoisin, että seuraavan decenniumin aikana olisimme tässä päässeet eteenpäin. Olen tehnyt "valmiin" suunnitelman, kunhan löytäisimme oikean henkilön koordinoijaksi ja organisaattoriksi. Odottelen parhaillaan, mitä kirkko asiassa tekee vai hautautuuko se byrokratian sokkeloihin.

Henkilökohtaisia loppumietteitä

Sain Jumalan kutsun pappisvirkaan 36 vuotta sitten yhdessä hetkessä. Siitä alkoi setlementissä ja monissa muissa riennoissa, mutta kirkosta kaukana olleen tie kohti kirkon sisäpiirejä ja myös papintyön ihanaa kutsumusta. Monta myrskyä oli ja on ollut. Oma “Sturm und Drang” oli käytävä lävitse ja aluksi tuli ammuttuakin aika rajuin panoksin “kuollutta kirkkoa vastaan”. Jumala armossaan kuitenkin kuljetti kärsivällisesti. Yli 30 vuotta papintyössä siitä kirkkoherrana eri tyyppisissä seurakunnissa 28 vuotta on ollut monin tavoin rikasta aikaa. Jo varhain tuli erääksi työni johtotähdeksi Jaakko Gummeruksen aikanaan esittämä malli kolmikehäisestä kansankirkosta: sisäkehällä ovat uskon jo löytäneet ja aktiivisesti kirkon työhön osallistuvat, keskikehällä ovat etsivät ja laajimmalla ulkokehällä ovat ne, jotka kuuluvat kirkkoon, mutta eivät vielä tietoisesti pyri Kristusta kohti. Olen hämmästellyt, miten hyvin tuo malli pitää paikkansa ja myös toimii. Kirkossa sitä vain ei sisäpiireissä usein ymmärretä, kun tyydytään velttokirkollisuuteen, joka purkaa työstä liikkeellepanevaa intoa ja iloa. Sisäkehällä moni kokeekin tärkeimmäksi taisteluksi omien asemien puolustamisen tai oman aseman ja karriäärin luomisen. Se luo tympeän ja usein vastenmielisen ilmapiirin, jota syvistä kansan riveistä kutsun saanut ja kirkollisiin “valtiassukuihin” kuulumaton ei voi kuin ihmetellä. Häpeäkseni huomaan usein itsekin saaneeni tartuntaa tuosta häpeämättömästä juonittelusta, jossa eivät ratkaise totuuteen sidottu omatunto, Kristuksen kunnian ja ihmisielujen oikean luottamuksen kysyminen vaan alhainen oman edun tavoittelu.

Olen siis “kolmanne kehän” kasvatti, lähtöisin kirkon ulkokehiltä. Siellä kuulutaan kirkkoon ja kunnioitetaan niitä perusarvoja, joita kristillinen kirkko täällä edustaa. Tämän kehän ääntä ei useinkaan sisäkehällä kuulla eikä uudistuksissa oteta riittävästi huomioon. Siellä kuitenkin Jumalalla on reservejä, joista hän kutsuu kohti sisäkehää, jonka pitäisi olla etuvartiojoukkoa taistelussa pahan valtoja vastaan. Toisella kehällä on paljon väkeä, joka vain odottaa kutsua elopelloille, etsiviä sieluja vailla opastajia ja sielunhoitajia. Sisäkehän kaiken toiminnan pitäisi tähdätä siihen, että etsivät löytäisivät ja myös etäällä olevat saisivat juhkakutsun parannukseen ja valoon. Koko kirkkomme perusintention tähtää juuri tähän. Halkoja on, mutta mistä saamme tulta!

Kerta toisensa jälkeen olen joutunut kokemaan, että tervein ääni kirkossa tulee usein “ulkokehiltä”. Siellä ihmetellään sisäpiirien harhailuja ja lankeemuksia. Siellä odotetaan, että kirkko antaa selkeän ja puhtaan äänen. Tähän olen viittaillut jo edelläkin. Mutta kirkon perusongelma on

juuri sisäkehillä. Tuomion on alettava Herran huoneesta. Yrjö J. E. Alanen puhui joskus kolmannen polven degeneraatiosta: isät olivat herätyksen ihmisiä, lapset kunnioittivat isien arvoja, lastenlapset tarvelivät niitä. Tämä on jonkinlainen ongelma edelleen rakkaassa kirkossamme. Silti ei voi eikä sovi kieltää, että Jumalan siunaus usein kulkee juuri suvuissa kolmanteen ja neljänteen polveen asti. Niissä suvuissa on aina niitä, jotka ovat esirukoilijoina “muurin aukoissa”. Kuitenkin joskus tuntuu, että liian monet herätysliikkeiden ja kirkollisten sukujen lastenlapset ovat asemassa, joista he voivat turmella isien työtä. Usein he ovat tiedotuksen puolella ja hakeutuvat muutenkin asemiin, joissa voivat vaikuttaa ja suodattaa sellaista julistusta ja informaatiota, joka antaa lopulta väärän kuvan kirkon kentästä. Monet uskolliset papit ja muut työntekijät tekevät työtään vailla huomionosoituksia ja niitä edes etsimättä. Kirkon perustehtävissä ainakin Kehäkolmosen pohjoispuolella on paljon uskollista työväkeä ja heidän työnsä takia myös hiljainen enemmistö vielä kuuluu kirkkoon ja maksaa veroa. Tätä työtä tehdään päiväkerhoista rippikouluihin ja vanhustyöhön, kastejuhlista vihkiäisiin ja siunaustilaisuuksiin. Noissa kirkon perustehtävissä tavoitetaan vuosittain miljoonia suomalaisia, vaikka suuri osa siitä työstä jää jopa kirkollisen tilastoinnin ulkopuolelle. Itse olen papintyöni alkuvuosista asti kokenut kirkolliset toimitukset ja jumalanpalvelukset keskeisimmiksi ja antoisimmiksi. Samalla olen halunnut ohjata maallikoita aktiiviseen vastuunkantamiseen lähetyksen ja diakonian alueilla.

Vetoomukseni ja sanomani juhlivalle STI:lle on tullut esille edellä eri yhteyksissä. Kirkon uudistus olkoon jatkuva huolenaiheemme ja rukouksemme. Mutta samalla saamme luottaa siihen, että Jumala tekee työtään paljon laajemmalla säteellä kuin me usein uskomme tai aavistamme. Hänen kalastusvälineissään (sana ja sakramentit) on myös pitkät siimat ja verkoissaan silmäkokoja monenkokoisille kaloille. Jos STI voi vaikuttaa papiston ja myös muiden työntekijöiden ja sisäkehillä olevien kutsumuksen löytymiseen ja lujittumiseen, sillä on valoisa tulevaisuus ja sitä viedään psalminkirjoittajan sanoin “avaralle paikalle”. Siinä tehtävässä on kyllä revittävä irti vääriä kiinnikkeitä, kuten uusi kangas-tilkku vanhassa vaipassa. Mutta samalla on oltava kuin uutta viiniä, joka etsii yhä uusia leilejä niitä täyttääkseen. Sisään- ja uloshengitys on samanaikaista tointa Herran vainioilla.